

VERGİ VE İSTİHDAM POLİTİKASI AÇISINDAN

KAYIT DIŞI EKONOMİ

Fatih ACAR

Sosyal Güvenlik Kurumu
BaŐkan Yardımcısı Ve
Yönetim Kurulu Üyesi

Dr. Fazıl AYDIN

Gelirler BaŐkontrolörü

TÜRMOB YAYINLARI- 400

Dizgi - Düzenleme

Tuncay TEKYILDIZ

Baskı

Sonsöz Gazetecilik Matbaacılık Ltd. Őti.

İvedik O.S.B. Matbaacılar Sitesi 35. Cd. No: 56-58

Yenimahalle/ANKARA

Tel : (0.312) 394 57 71

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu gereğince bu kitabın bütün hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı sahibinin yazılı izni olmadan basılamaz, kopyası çıkarılamaz, fotokopisi alınamaz veya kopya anlamı taşıyabilecek hiçbir işlem yapılamaz.

Kitabın yayın hakkı TÜRMOB'a aittir. Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya tamamı kullanılamaz, alıntı yapılamaz.

ÖNSÖZ

Kayıt dışı ekonomi; tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de temel sorunların başında gelmektedir. Kayıt dışı ekonominin varlığı, büyüklüğü ve etkileri nedeni ile kayıt dışı ekonomi ile mücadele hususu da büyük bir öneme sahip bulunmaktadır. Ülke ekonomileri ve kültürleri arasındaki farklılık, kayıt dışı ekonomi ile mücadele konusunda da ülkeler arasında farklılıkların oluşmasına neden olmaktadır. Bu çerçevede ülkemizde de özellikle son yıllarda kayıt dışı ekonomi ile mücadele konusunda yeni adımlar atılmaktadır.

Kayıt dışı ekonomi ile mücadelede vergi politikası ve istihdam politikasının ayrı bir yeri ve önemi bulunmaktadır. Kayıt dışı ekonomi ile mücadelede vergi politikası ve istihdam politikası; neden, sonuç ve çözümü kendi yapısı içinde bulundurmaktadır. Bu nedenle tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de kayıt dışı ekonomi ile mücadelede vergi politikası ve istihdam politikası önem kazanmakta, söz konusu önemin sonucu olarak Gelir İdaresi Başkanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu ön plandaki kuruluşlar olarak ortaya çıkmaktadır.

Kayıt dışı ekonomi ile ilgili olarak yaptığımız çalışmada; vergi politikası ve istihdam politikası açısından kayıt dışı ekonomi ayrı ayrı ele alınarak inceleme konusu yapılmış, okuyucuların kayıtdışı ile ilgili aradıkları tüm konuların cevabını bulabilecekleri bir kitap çalışması yanında kayıt dışı ekonomi ile mücadele konusunda önerilere yer vererek bu mücadeleyi yürütecek kesimlere yardımcı olmaya çalışılmıştır.

Uzun ve yorucu bir süreç olan kitabın yazımı aşamasında; bize bu yolculukta her zaman özveri desteği veren ve zaman yönünden anlayış gösteren ailelerimize teşekkür etmeyi bir borç biliyoruz.

Sürekli kendisini yenileyen, ülkemiz ekonomisine büyük katkılarda bulunan, yetiştirdiği Gelirler Kontrolörleri ile ülkemiz insan kaynağına kamu ve özel

sektörde değer katan, mensubu olmaktan her zaman gurur duyduğumuz Gelirler Kontrolörleri Kurulu'na Őükranlarımızı sunuyoruz.

Bu kitabın yayımlanmasındaki teŐvięi için TÜRMOB Genel BaŐkanı Sayın Nail SANLI ve emeği geğen TÜRMOB yönetici ve ęalıŐanlarına teşekkür ederiz.

Kitabın okuyuculara yeni ufuklar açması ve yararlı olmasını temenni ederiz.

Ankara, 03.03.2011

Fatih ACAR

Fazıl AYDIN

SUNUŐ

Dünyanın tüm ülkelerinde kayıtdıŐılık yaŐanıyor. KayıtdıŐılık oranı ülkeden ülkeye ve ülkelerin ekonomik, sosyal ve kültürel yapılarına göre farklılık gösteriyor. Dünya Bankası tarafından desteklenen ve 162 ülkeyi kapsayan kayıtdıŐılık araştırmasında, kayıtdıŐılığın yüzde 8.7 ile yüzde 66.7 arasında olduğu tahmin edildi. KayıtdıŐılığın en yüksek olduğu ülkeler Gürcistan, Bolivya, Panama, Zimbabve ve Peru olarak sıralanırken bu ülkelerde kayıtdıŐılık oranı yüzde 66.7 ile 58.1 arasında tahmin edildi. En düşük beŐ ülke ise İsviçre, ABD, Lüksemburg, Avusturya ve Japonya. Bu ülkelerde ise oran yüzde 8.7 ile yüzde 11 arasında bulunmaktadır. Türkiye sıralamada yüzde 31.6 kayıtdıŐılık oranı ile 95 inci sırada yer aldı.

Kayıt dışı ekonomi aslında özü itibariyle vergi dışı ekonomidir. Zira kayıt dıŐısına kaymanın temel gerekçelerinin en başında geleni vergi ve sosyal güvenlik yüküdür. Kayıtdışı ekonomiyle, vergi üzerinden rekabet avantajı sağlanmakta. Bu haksız rekabete yol açarak, ticari ahlakı da ortadan kaldırmaktadır. Kayıtdışı ekonomiden zarar görenler, kurtuluŐu kayıtdıŐısına yönelmekte buluyorlar. Bunun sonucu olarak kayıtdışı ekonomi kayıtlı ekonomiyi de adeta bir bataklık gibi içine çekmektedir.

Kayıt dışı ekonomi sonucu itibariyle vergisel olmasına karşın, aynı zamanda etik, sosyal, ekonomik ve sonuçta yapısal bir sorundur.

İŐletme ölçeklerinin küçük olması, daha çok geçimlik iŐletmeler olması, ekonomi hukukunun etkin olmaması, uzun süre yüksek seyreden enflasyon oranlarının yıpratıcı etkisi, ağır ve karmaŐık vergi ve diğer mali yükümlükler, mali hukuk düzenlemelerinin paralel olmaması ve ayrıca tutarlılık taşınamaması gibi pek çok yapısal neden kayıtdışı ekonomiye zemin hazırlamaktadır.

Vergi vermeme veya daha az vergi vermek amacıyla faaliyet ve iŐlemlerin kayıtdışı tutulmasının yanısıra ülkemizde hayli yaygın olan ve yasalarla sağlanan bazı muafiyet ve istisnalar da kayıtdışı ekonominin boyutlarının büyümesinde etkili olmaktadır.

Sayın Fatih ACAR ve Fazıl Aydın tarafından hazırlanan Vergi ve İstihdam Politikası Açısından Kayıtdışı Ekonomi isimli çalıŐma g¼ndemimizden hiç d¼Őmeyen bu yakacı sorunu geniŐ bir bakıŐ açısıyla ele almaktadır. Kitabın kayıtdışı ekonomiye y¼nelik çalıŐmalara katkıda bulunacağına inanıyorum ve faydalı olmasını diliyorum.

Nail SANLI
T¼RMOB Genel BaŐkanı

İÇİNDEKİLER

GİRİŐ	1
--------------	----------

BÖLÜM I KAYIT DIŞI EKONOMİ

1. KAYIT DIŞI EKONOMİ TANIMI	7
2. KAYIT DIŞI EKONOMİ VE KARA PARA İLİŐKİŐİ	14
3. KAYIT DIŞI EKONOMİ VE SUÇ EKONOMİŐİ	16
3.1. Suç Ekonomisi	16
3.2. Suç Ekonomisi ve Karapara	18
4. KAYIT DIŞI EKONOMİ NEDENLERİ	18
4.1. KAYIT DIŞI EKONOMİ NEDENLERİ	18
4.2. KAYIT DIŞI EKONOMİYLE MÜCADELE STRATEJİŐİ EYLEM PLANI'NDA KAYIT DIŞI EKONOMİNİN NEDENLERİ	25
4.2.1. Ekonomik Yapı, Verimlilik, İŐletme Büyüklüğü, Bürokrasi	25
4.2.2. Enflasyon ve Ekonomik Krizler	25
4.2.3. Nakit Ekonomisi	25
4.2.4. Vergi Politikası	26
4.2.5. İstihdam Politikası	26
4.2.6. Demografi	26
4.2.7. Kayıt Dışı Ekonomi ve Sosyal Bilinç	27
5. KAYIT DIŞI EKONOMİNİN SONUÇLARI	27
6. KAYIT DIŞI EKONOMİNİN ETKİLERİ	30
6.1. KAYIT DIŞI EKONOMİNİN OLUMLU ETKİLERİ	33
6.2. KAYIT DIŞI EKONOMİNİN OLUMSUZ ETKİLERİ	36
7. KAYIT DIŞI EKONOMİNİN ÖLÇÜLMESİ VE TAHMİN YÖNTEMLERİ	41
7.1. KAYIT DIŞI EKONOMİNİN ÖLÇÜLMESİ	41

7.2. KAYIT DIŞI EKONOMİNİN TAHMİN YÖNTEMLERİ	43
7.2.1.Doğrudan Yaklaşım	43
7.2.2.Dolaylı Yaklaşımlar	44
7.3. SEKİZİNCİ BEŐ YILLIK KALKINMA PLANI KAYIT DIŞI EKONOMİ ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU'NDA KAYIT DIŞI EKONOMİYİ ÖLÇME YÖNTEMLERİ	47
8. KAYIT DIŞI EKONOMİ BOYUTLARI	49
8.1. TÜRKİYE'DE KAYIT DIŞI EKONOMİ BOYUTLARI.	50
8.2. DÜNYADA KAYIT DIŞI EKONOMİLERİN BÜYÜKLÜĞÜ	52

BÖLÜM II

PLAN VE PROGRAMLARDA KAYIT DIŞI EKONOMİ

1. KALKINMA PLANLARI VE KAYIT DIŞI EKONOMİ	59
1.1. YEDİNCİ BEŐ YILLIK KALKINMA PLANI	59
1.2. UZUN VADELİ STRATEJİ VE SEKİZİNCİ BEŐ YILLIK KALKINMA PLANI.	60
1.3. DOKUZUNCU KALKINMA PLANI(2007 – 2013)	65
2. YILLIK PROGRAMLARDA KAYIT DIŞI EKONOMİ	70
2.1. YILLIK PROGRAMLARDA KAYIT DIŞI EKONOMİ VE VERGİ POLİTİKASI	70
2.1.1. 2003 YILI PROGRAMI	70
2.1.2. 2004 YILI PROGRAMI	70
2.1.3. 2005 YILI PROGRAMI	71
2.1.4. 2006 YILI PROGRAMI	71
2.1.5. 2007 YILI PROGRAMI	73
2.1.6. 2008 YILI PROGRAMI	76
2.1.7. 2009 YILI PROGRAMI	77
2.1.8. 2010 YILI PROGRAMI	78
2.1.9. 2011 YILI PROGRAMI	81
2.2. YILLIK PROGRAMLARDA KAYIT DIŞI EKONOMİ VE İSTİHDAM POLİTİKASI	84
2.2.1. 2003 YILI PROGRAMI	84

2.2.2.	2004 YILI PROGRAMI	85
2.2.3.	2005 YILI PROGRAMI	86
2.2.4.	2006 YILI PROGRAMI	87
2.2.5.	2007 YILI PROGRAMI	88
2.2.6.	2008 YILI PROGRAMI	93
2.2.7.	2009 YILI PROGRAMI	99
2.2.8.	2010 YILI PROGRAMI	102
2.2.9.	2011 YILI PROGRAMI	107
3.	ORTA VADELİ PROGRAMLAR VE KAYIT DIŞI EKONOMİ . . .	112
3.1.	ORTA VADELİ PROGRAM (2006-2008)	112
3.2.	ORTA VADELİ PROGRAM (2007-2009)	114
3.3.	ORTA VADELİ PROGRAM (2008-2010)	115
3.4.	ORTA VADELİ PROGRAM (2009-2011)	118
3.5.	ORTA VADELİ PROGRAM (2010-2012)	120
3.6.	ORTA VADELİ PROGRAM (2011-2013)	122
4.	ORTA VADELİ MALİ PLAN VE KAYIT DIŞI EKONOMİ	124
4.1.	ORTA VADELİ MALİ PLAN(2006 - 2008)	124
4.2.	ORTA VADELİ MALİ PLAN(2007 - 2009)	125
4.3.	ORTA VADELİ MALİ PLAN(2008 - 2010)	125
4.4.	ORTA VADELİ MALİ PLAN(2009 - 2011)	126
4.5.	ORTA VADELİ MALİ PLAN (2010-2012)	126
4.6.	ORTA VADELİ MALİ PLAN (2011-2013)	127
5.	ULUSAL PROGRAMLAR VE KAYIT DIŞI EKONOMİ	127
5.1.	2001 YILI ULUSAL PROGRAM	128
5.2.	2008 YILI ULUSAL PROGRAM	128
6.	İLERLEME RAPORLARINDA KAYIT DIŞI EKONOMİ	131
6.1.	2001 YILI İLERLEME RAPORU	132
6.2.	2002 YILI İLERLEME RAPORU	132
6.3.	2003 YILI İLERLEME RAPORU	133
6.4.	2004 YILI İLERLEME RAPORU	134
6.5.	2005 YILI İLERLEME RAPORU	135
6.6.	2006 YILI İLERLEME RAPORU	136

6.7. 2007 YILI İLERLEME RAPORU	136
6.8. 2008 YILI İLERLEME RAPORU	136
6.9. 2009 YILI İLERLEME RAPORU	137
6.10.2010 YILI İLERLEME RAPORU	138
7. KATILIM ÖNCESİ EKONOMİK PROGRAMLARINDA KAYIT DIŞI EKONOMİ	140
7.1. 2003 YILI KATILIM ÖNCESİ EKONOMİK PROGRAMI	140
7.2. 2004 YILI KATILIM ÖNCESİ EKONOMİK PROGRAMI	141
7.3. 2005 YILI KATILIM ÖNCESİ EKONOMİK PROGRAMI	142
7.4. 2006 YILI KATILIM ÖNCESİ EKONOMİK PROGRAMI	143
7.5. 2007 YILI KATILIM ÖNCESİ EKONOMİK PROGRAMI	145
7.6. 2008 YILI KATILIM ÖNCESİ EKONOMİK PROGRAMI	147
7.7. 2009 YILI KATILIM ÖNCESİ EKONOMİK PROGRAMI	150

BÖLÜM III KAYIT DIŞI EKONOMİ VE VERGİ POLİTİKASI

1. KAYIT DIŞI EKONOMİ VE VERGİ	155
2. KAYIT DIŞI EKONOMİ İLE MÜCADELE VE VERGİ POLİTİKASI	164
3. KAYIT DIŞI EKONOMİ İLE MÜCADELE VE GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI	165
3.1. Gelir İdaresi Başkanlığı ve Kayıt Dışı Ekonomi ile Mücadele Stratejisi Eylem Planı (2008-2010)	165
3.2. Kayıt dışı Ekonomi İle Mücadelede Gelir İdaresi Başkanlığı Uygulamaları	168
3.2.1. Vergi Dairesi Otomasyon Projeleri (VEDOP)	168
3.2.2. E-Beyanname Uygulaması Çerçevesinde Yürütölen ÇalıŐmalar	168
3.2.3. Veri Ambarı Projesi (VERİA)	171
3.2.4. Merkezi Risk Analizi Ve KatmanlaŐtırma Projesi (MERAK)	171

3.2.5. E-Fatura Uygulaması	172
3.2.6. Elektronik Fatura Kayıt Sistemi (EFKS)	174
3.2.7. Elektronik Defter Projesi	174
3.2.8. Bandrollü Ürün İzleme Sistemi Projesi	175
3.2.9. Hekimlerin İş Yerlerinde Pos Cihazı Bulundurma ve Kullanma Zorunluluğu	176
3.2.10. Akaryakıt Pompalarına Bağlı Ödeme Kaydedici Cihaz Kullanımı.	177
3.2.11. Taşıt Kimlik Birimi Sistemi	178
3.2.12. Ba – Bs Bildirim Formları Uygulaması	180
3.2.13. Taşıt Tescil Sistemi.	181
3.2.14. Vergi Kayıp ve Kaçağının Sektörel Analizi ve Raporlanması.	182
4. KAYIT DIŞI EKONOMİYLE MÜCADELE STRATEJİSİ EYLEM PLANINDA (2008-2010) KAYIT DIŞI EKONOMİ VERGİ POLİTİKASI İLİŐKİSİ	183
4.1. Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Stratejisi Eylem Planı (2008-2010)	183
4.2. Kayıt Dışı Ekonomi ve Vergi Politikası	183
4.2.1. Kayıt Dışı Ekonomi Nedeni Olarak Vergi Politikası	184
4.2.2. Kayıt Dışı Ekonomi Sonucu Olarak Vergi Politikası	185
4.2.3. Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Vergi Politikası Eylem Planı.	186
5. AVRUPA BİRLİğİ ÜYELİK SÜRECİNDE KAYIT DIŞI EKONOMİ VE VERGİ POLİTİKASI	191
6. KAYIT DIŞI EKONOMİ VE VERGİ DENETİMİ	192
6.1. Vergi Denetimi	193
6.2. Vergi İncelemesi	194
6.2.1. Vergi İncelemesi Türleri	196
6.2.2. Vergi İncelemesinin AŐamaları	198
6.3. Kayıt Dışı Ekonominin Azaltılmasında Vergi Denetiminin Önemi	200
6.3.1. 2009 Yılı Programı	200

6.3.2.	2010 Yılı Programı	201
6.3.3.	2011 Yılı Programı	202
6.3.4.	Dünya Bankası Türkiye Ülke Ekonomik Raporu.	203
6.3.5.	6009 Sayılı Kanun ile Vergi İncelemesine İlişkin Olarak Yapılan Düzenlemeler	205
6.4.	Kayıt Dışı Ekonominin Azaltılmasında Vergi İncelemesi Sonuçları.	210
6.4.1.	Türkiye’deki Mükellef Sayıları.	210
6.4.1.1.	Basit Usulde Vergilendirilen Faal Gelir Vergisi Mükellef Sayısı	210
6.4.1.2.	Gelir Stopaj Vergisi Faal Mükellef Sayısı	211
6.4.1.3.	Gayri Menkul Sermaye İradı(G.M.S.İ.) Faal Mükellef Sayısı	211
6.4.1.4.	Gelir Vergisi Faal Mükellef Sayısı	212
6.4.1.5.	Katma Değer Vergisi Faal Mükellef Sayısı.	213
6.4.1.6.	Kurumlar Vergisi Vergisi Faal Mükellef Sayısı	214
6.4.1.7.	Potansiyel Mükelleflerin Kaynaklara Göre Dağılımı	215
6.4.1.8.	Toplam Vergi Kimlik Numarası Sayısı	217
6.4.2.	Türkiye’de Vergi Yüğü.	218
6.4.3.	Vergi Denetim Elemanı Sayısı	219
6.4.4.	Vergi İncelemesi Sonuçları	222

BÖLÜM IV KAYIT DIŞI EKONOMİ VE İSTİHDAM POLİTİKASI

1.	KAYIT DIŞI İSTİHDAM TANIMI.	227
2.	KAYIT DIŞI İSTİHDAMIN NEDENLERİ	230
2.1.	İşsizlik	234
2.2.	İç Göçler ve Kentleşme	236
2.3.	Çalışan Çocuklar	237
2.4.	Kadın İşçilik	237
2.5.	Emekli, Dul ve Yetim Aylığı Alanların İstihdamı	237
2.6.	Eğitim Seviyesi.	238
2.7.	İşletmelerin Yapısı	238

2.8. Rekabet Gücü	238
2.9. Standart Dışı İstihdam Biçimleri	238
2.10.İstihdamın Sektörel Yapısındaki DeęiŐim	239
2.11.Kayıt DıŐılıktaki İstihdam Üzerindeki Vergi Yükünün Etkisi	239
3. TÜRKİYE’DE KAYIT DIŞI İSTİHDAM	243
3.1. Yıllar itibariyle Kayıt Dışı İstihdam	246
3.2. Sektörler İtibarıyla Kayıt dışı İstihdam	249
3.3. Bölgeler İtibarıyla Kayıt dışı İstihdam	249
4. TÜRKİYE’DE KAYIT DIŞI İSTİHDAM İLE MÜCADELE	255
4.1. Kayıt dışı İstihdam ile Mücadele Kapsamında Yapılan Kanuni Düzenlemeler ve Alınan İdari Önlemler	258
4.2. Kayıt Dışı Ekonomi İle Mücadele Ve İstihdam Politikası Çerçevesinde Sosyal Güvenlik Kurumu Kayıt dıŐıyla Mücadele ÇalıŐmaları	261
4.3. Plan ve Programlarda Kayıt dışı İstihdam ile Mücadele	268
4.3.1. Dokuzuncu Kalkınma Planı Stratejisi (2007-2013)	268
4.3.2. 2010 Yılı Türkiye İlerleme Raporu	271
4.3.3. 2011 Yılı Programı	273
4.3.4. Orta Vadeli Program (2011-2013)	276
4.3.5. Orta Vadeli Mali Plan (2011-2013)	277
4.3.6. Katılım Öncesi Ekonomik Program - 2009	278
4.4. Kayıt Dışı İstihdam ile Mücadele ve Denetim	279
4.4.1. Denetim Elemanı Sayısı	279
4.4.2. Kayıt Dışı İstihdam Denetim Sonuçları	279
5. DÜNYADA KAYIT DIŞI İSTİHDAM	282
5.1. Dünyada Kayıt Dışı İstihdam Hacmi	284
5.2. Avrupa Birliğinde Kayıt dışı İstihdam	286
5.3. Dünyada Kayıt dışı İstihdam ile Mücadele - Ülke Örnekleri	288
5.3.1. İtalya’da Kayıt dışı İstihdam İle Mücadelede	288
5.3.2. İsveç’te Kayıt dışı İstihdam İle Mücadelede	290
5.3.3. Almanya’da Kayıt dışı İstihdam İle Mücadelede	294
5.3.4. İspanya’da Kayıt dışı İstihdam İle Mücadele	296
5.3.5. Belçika’da Kayıt dışı İstihdam İle Mücadele	299

6. KAYIT DIŞI İSTİHDAM İLE İLGİLİ AVRUPA BİRLİĞİ DİREKTİFLERİ VE MÜCADELE KARARLARI.....	300
6.1. Kararlar	301
6.2. Direktifler	302
6.3. Katılım Öncesi Programda Kayıt Dışı İstihdam İle İlgili Hükümler.....	303
7. ULUSLARARASI ÇALIŐMA ÖRGÜTÜ (ILO) SÖZLEŐMELERİNDEKİ KAYIT DIŞI İSTİHDAM DÜZENLEMELERİ.....	318
8. AVRUPA BİRLİĞİNE KATILIM MÜZAKERELERİNDE KAYIT DIŞI İSTİHDAM	323
9. AVRUPA BİRLİĞİ'NE TAM ÜYELİK SÜRECİNİN KAYIT DIŞI İSTİHDAM ÜZERİNE ETKİLERİ	328

BÖLÜM V
KAYIT DIŞI EKONOMİ İLE MÜCADELEDE ÖNERİLER

EK: 1	KAYIT DIŞI EKONOMİYLE MÜCADELE STRATEJİŐİ EYLEM PLANI.....	381
EK: 2	KAYIT DIŞI İSTİHDAMLA MÜCADELE(KADİM) PROJESİ ..	421
EK: 3	GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI KAYIT DIŞI EKONOMİYLE MÜCADELE STRATEJİŐİ ÇALIŞMASI	467

TABLÖLAR

Tablo I.	Kavram Tablosu	8
Tablo II.	Kayıt Dışı Ekonomik Faaliyetlerin Sınıflandırılması.	13
Tablo III.	Kayıt Dışı Ekonominin Kaynakları.	21
Tablo IV.	Türkiye Üzerine Daha Önce Yapılan Bazı ÇalıŐmalar ve Sonuçları	51
Tablo V.	Afrika-Kayıt Dışı Ekonominin GSMH'ya Oranı (% ,1999/2000)	53
Tablo VI.	Asya-Kayıt Dışı Ekonominin GSMH'ya Oranı (% ,1999/2000)	54
Tablo VII.	Güney Amerika-Kayıt Dışı Ekonominin GSMH'ya Oranı (% ,1999/2000)	55
Tablo VIII.	Geçiş Ülkeleri-Kayıt Dışı Ekonominin GSMH'ya Oranı (% ,1999/2000)	55
Tablo IX.	OECD-Kayıt Dışı Ekonominin GSMH'ya Oranı (% ,1999/2000)	56
Tablo X.	Politika Öncelikleri ve Tedbirler(2006)	72
Tablo XII.	Politika Öncelikleri ve Tedbirler(2007)	74
Tablo XII.	Politika Öncelikleri ve Tedbirler(2008)	76
Tablo XIII.	Politika Öncelikleri ve Tedbirler(2009)	77
Tablo XIV.	Politika Öncelikleri ve Tedbirler(2006)	88
Tablo XV.	Politika Öncelikleri ve Tedbirler(2007)	92
Tablo XVI.	Politika Öncelikleri ve Tedbirler(2008)	97
Tablo XVII.	Politika Öncelikleri ve Tedbirler(2009)	101
Tablo XVIII.	Politika Öncelikleri ve Tedbirler(2010)	106
Tablo XIX.	Politika Öncelikleri ve Tedbirler(2011)	111
Tablo XX.	Amaç/Hedef Tablosu	167
Tablo XXI.	2009 Yılı Süresinde Verilen E-Beyanname Sayısı	169

Tablo XXII.	Basit Usulde Vergilendirilen Faal Gelir Vergisi Mükellef Sayısı	210
Tablo XXIII.	Gelir Stopaj Vergisi Faal Mükellef Sayıları	211
Tablo XXIV.	G.M.S.İ. Faal Mükellef Sayıları	212
Tablo XXV.	Gelir Vergisi Faal Mükellef Sayıları	213
Tablo XXVI.	Katma Değer Vergisi Faal Mükellef Sayıları	214
Tablo XXVII.	Kurumlar Vergisi Faal Mükellef Sayıları	215
Tablo. XXVIII.	Potansiyel Mükelleflerin Kaynaklara Göre Dağılımı	216
Tablo XXIX.	Toplam Vergi Kimlik Numarası Sayısı	217
Tablo XXX.	GSYH, Genel Bütçe Vergi Gelirleri ve Vergi Yüğü (I) (Bin TL).	218
Tablo XXXI.	GSYH, Genel Bütçe Vergi Gelirleri ve Vergi Yüğü (II) (Bin TL)	219
Tablo XXXII.	Vergi Denetim Kadroları (25.10.2010).	220
Tablo XXXIII.	Bazı Ülkelerdeki Denetim Elamanı Sayısı	220
Tablo XXXIV.	Tüm Denetim Birimlerince Yapılan İncelemelerin Sonuçları(2005-2009)	222
Tablo XXXV.	İőgücü - İstihdam	235
Tablo XXXVI.	Onaltı Yaşından Büyükler İçin Brüt Asgari Ücret Üzerinden İőgücü Maliyet Hesabı	242
Tablo XXXVII.	İstihdam Edilenlerin Sosyal Güvenlik Kuruluşuna Kayıtlılık Durumu	244
Tablo XXXVIII.	Yıllar İtibariyle Kayıt Dışı Oranları	246
Tablo XXXIX.	Yıllar İtibariyle İşsizlik, Eksik İstihdam, Kayıt Dışı İstihdam Oranları (Bin kiői 15+yaő)	247
Tablo XL.	Sektörler İtibariyle Kayıt Dışı İstihdam	249
Tablo XLI.	Kayıtlılık Durumu ve Bölgelere Göre İstihdam, 2009 (Bin kiői 15+yaő)	250

Tablo XLII.	Kayıtlılık Durumu ve Tarım Sektöründe İstihdam, 2009 (Bin kiŐi 15+yaŐ)	251
Tablo XLIII.	Kayıtlılık Durumu ve Sanayi Sektöründe İstihdam, 2009 (Bin kiŐi 15+yaŐ)	252
Tablo XLIV.	Kayıtlılık Durumu ve Ticaret Sektöründe İstihdam, 2009 (Bin kiŐi 15+yaŐ)	253
Tablo XLV.	Kayıtlılık Durumu ve Hizmet Sektöründe İstihdam, 2009 (Bin kiŐi 15+yaŐ)	254
Tablo XLVI.	İstihdam ile İlgili Kanuni Düzenlemeler-5510 Sayılı Kanun.	258
Tablo XLVII.	İstihdam ile İlgili Kanuni Düzenlemeler-5763 Sayılı Kanun.	259
Tablo XLVIII.	İstihdam ile İlgili İdari Düzenlemeler	260
Tablo XLIX.	Sosyal Güvenlik Denetim Elemanlarının Sayıları(2010 Yılı)	279
Tablo L.	Bölgeler İtibariyle Tarım Dışı İstihdamda Kayıt DıŐılık Oranı	283
Tablo LI.	Bazı Ülkelerde Kayıt Dışı İstihdam Oranları	284
Tablo LII.	Dünyada Kayıt Dışı Ekonominin Boyutu	285
Tablo LIII.	Avrupa Birliği Ülkelerinde Kayıt Dışı İstihdam	287
Tablo LIV.	Vergi Denetimi Yapan Merkezi Denetim Elemanları Mevcut Durumları	342
Tablo LV.	TaŐra Denetim Elemanları Mevcut Durumları	344

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABGS	: Avrupa Birliği Genel Sekreterliği
BDDK	: Bankacılık Dzenleme ve Denetleme Kurumu
DPT	: Devlet Planlama TeŐkilatı
EFKS	: Elektronik Fatura Kayıt Sistemi
EPDK	: Enerji Piyasası Dzenleme Kurumu
Form Ba	: Mal ve Hizmet Alımlarına İlişkin Bildirim Formu mal
Form Bs	: Mal ve Hizmet SatıŐlarına İlişkin Bildirim Formu
GİB	: Gelir İdaresi Başkanlığı
G.M.S.İ.	: Gayri Menkul Sermaye İradı
GSMH	: Gayri Safi Milli Hasıla
GSYİH	: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
HİA	: Hanehalkı İŐgücü Anketlerine
ILO	: International Labour Organization
İ.İ.B.F.	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İŐKUR	: Tırkiye İŞ Kurumu
KADİM	: Kayıt Dışı İstihdamla Mucadele
KEP	: Katılım Öncesi Ekonomik Programı
KDV	: Katma Değer Vergisi
KOBİ	: Kùçük ve Orta Büyüklükteki İŐletmeler
KOSGEB	: Kùçük ve Orta Ölçekli İŐletmeleri GeliŐtirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MERAK	: Merkezi Risk Analizi Ve KatmanlaŐtırma Projesi
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
T.B.M.M.	: Tırkiye Büyük Millet Meclisi
TİSK	: Tırkiye İŐveren Sendikaları Konfederasyonu

- TÜBİTAK** : Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜFE : Tüketici Fiyat Endeksi
TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRMOB : Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
TÜSİAD : Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
OVP : Orta Vadeli Program
OVMP : Orta Vadeli Mali Plan
ÖTV : Özel Tüketim Vergisi
VEDOP : Vergi Dairesi Tam Otomasyon Projesi
VERİA : Veri Ambarı Projesi
YOİKK : Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu
YPK : Yüksek Planlama Kurulu